

ХУЛОСАИ
ШҶҶРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.KOA – 050
ДАР НАЗДИ ДОНИШГОҶИ ТЕХНОЛОГИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ
ДАРҶФТИ ДАРАҶАИ ИЛМИИ НОМЗАДИ ИЛМҶОИ ТЕХНИКӢ,
ДОКТОР PhD РӢИ ИХТИСОС

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шҶҶрои диссертатсионӣ аз 21.11.2023, №17.

Барои сазовор дониستاني Раҳмонова Ҷамилахон Абдуҳамидовна ба дараҷаи илмии номзади илмҶои техникӣ.

Диссертатсия дар мавзӯи «**Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи ашӯи ғайрианъанавӣ дар мисоли топинамбур**» барои дарҶфти дараҷаи илмии номзади илмҶои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ аз ҷониби ШҶҶрои диссертатсионии 6D.KOA – 050-и назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон (бо нишони 734061, шаҳри Душанбе, Неъмат Қаробоев 63/3) 12 сентябри соли 2023 ба химоя қабул карда шуд (Протоколи №14 ҷаласаи ШҶҶрои диссертатсионӣ).

Довталаби дарҶфти дараҷаи илмии номзади илмҶои техникӣ Раҳмонова Ҷамилахон Абдуҳамидовна 27-сентябри соли 1984 дар оилаи зиёӣ ба дунё омадааст. Соли 1991 ба МТМУ№61 ноҳияи Бобоҷон Ғафуров дохил шуда, соли 2002 мактаби мазкурро хатм намудааст. Соли 2002 ба Филиали Хуҷандии Донишгоҳи технологии Тоҷикистон дохил шуда, соли 2007 донишгоҳи мазкурро бо дипломи аъло хатм намудааст. Оиладор мебошад, соҳиби се фарзанд.

Ҷоло Раҳмонова Ҷ.А. ба ҳайси омӯзгори калони кафедраи технологияи маҳсулоти хӯрокаи Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ дар шаҳри Хуҷанд қарор дорад. Инчунин вазифаи мудири озмоишгоҳи ДПДТТ ба номи академик М.С. Осимиро дар ш. Хуҷанд ба ўҳда дорад.

Барои такмили ихтисос ба давлатҳои хориҷа Ҷумҳурии Қазоқистон, Ҷумҳурии Қирғизистон, Ҷумҳурии Олмон, Ҷумҳурии Латвия, Ҷумҳурии Литва ва Ҷумҳурии Полша сафар намуда, курсҳои кӯтоҳмуддати такмили ихтисосро дар Донишгоҳи давлатии Хуҷанд (2017), ва Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ дар шаҳри Хуҷанд (2021) гузаштааст.

Кори диссертатсионӣ дар кафедраи технологияи истеҳсоли маҳсулоти хӯрокаи Донишгоҳи технологии Тоҷикистон иҷро гардидааст.

Роҳбари илмӣ:

Рашидов Наим Ҷалолович - доктори илмҶои кишоварзӣ, дотсент, мудири кафедраи агротехнология ва экологияи саноатии Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик

М.С.Осимӣ дар шаҳри Хучанд

Мушоври илмӣ:

Гафаров А.А. – доктори илмҳои техникӣ, дотсент, муовини ректор оид ба илм ва тадқиқоти Донишгоҳи технологии Тоҷикистон

Муқарризони расмӣ:

Партоев Курбоналӣ- доктори илмҳои кишоварзӣ профессор, мудирӣ озмоишгоҳи «Генетика ва селекцияи растаниҳо»-и Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои АМИТ;

Усмонова Сурайё - номзади илмҳои химия, дотсент, ходими пешбари озмоишгоҳи кимиёи пайвастагиҳои фаромолекулаи Институти химияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба диссертатсия тақризи мусбат доданд.

Муассисаи тақриздиханда – Пажӯҳишгоҳи “Ғизо”-и Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Дар хулосаи мусбии додашудаи муассиса, ки аз ҷониби муқарриз Азонов Ҷ.А., доктори илмҳои тиб, мушовири калони илмии Пажӯҳишгоҳи “Ғизо”-и Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон имзо шудааст, қайд гардидааст, ки диссертатсия тадқиқоти мустақилона, эҷодкорона ва анҷомёфтаи илмӣ буда, натиҷаҳои бадастовардаи унвонҷӯ дар доираи тадқиқоти назариявӣ ва амалӣ, ки фарогири коркарди технологияи маҳсулоти функционалии каннодии ордӣ бо иловаи ашёи ғайрианъанавӣ мебошад, дар самти таъмини амнияти озуқаворӣ ва саноатикунони босуръати кишвар, метавонад саҳми босазо гузорад. Автореферат ва натиҷаҳои илмӣ бо эътимоди кофӣ, мазмуну мӯҳтавои тадқиқоти гузаронидашуда ва сохтори асосии диссертатсияро инъикос мекунад.

Довталаб 11 интишороти илмӣ оид ба мавзӯи диссертатсия дорад, аз он ҷумла 3 мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тақризшаванда, 3 мақола дар маҷаллаҳои илмии ИИИР (РИНЦ), 4 мақола дар конферонсҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ, 1 нахустпатент барои ихтироот, 2 санади ҷорикунии натиҷаҳои тадқиқот.

Мӯҳтавои асосии диссертатсия дар интишороти зерин дарҷ гардидаанд:

А) Мақолаҳое, ки дар нашрияҳои эътирофгардидаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[М-1] Раҳмонова Д.А. Инулиносодержащий концентрат из клубнеплодов// Рашидов Н.Д., Гафаров А.А., Раҳмонова Д.А. // Вестник Технологический университет Таджикистана -2022. -1(48)2022. – с. 122-127. ISSN 2707-8000.

[М-2] Раҳмонова Д.А. Сенсорный анализ кондитерского изделия с добавлением концентрата топинамбура и боярышника.//Вестник Технологический университет Таджикистана -2022. -№2(49)2022. – с.83-89. ISSN 2707-8000.

[М-3] Рахмонова Д.А. Технология производства печенья с добавлением порошка топинамбура//Рашидов Н.Д., Гафаров А.А., Рахмонова Д.А.//Вестник Технологический университет Таджикистана - 2023. -№1(52)2023. -с. 69-76. ISSN 2707-8000.

Б) Мақолаҳое, дар дигар нашрияҳо ҷоп шудаанд:

[М-8] Рашидов Н.Д., Гафаров А.А., Рахмонова Д.А., Экономические аспекты применения инновационных технологий в производстве мучных кондитерских изделий на предприятиях Согдийской области. ХПИТТУ имени академика М. Осими Вестник №2 (27) 2023. – с. 123-134 ISBN 2519-4062

Дар маводҳои конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ ҷоп шудаанд

[М-4] Камилова Д.А., Рахмонова Д.А. Разработка и внедрение в технологии мучных кондитерских изделий композитные смеси из нетрадиционного сырья. Качество продукции, технологий и образования, Материалы XVI международной научно-практической конференции, Магнитогорский государственный технический университет им. Г.И. Носова. 2021. – с. 61-64. ISBN 978-5-9967-2296-9

[М-5] Камилова Д.А., Рахмонова Д.А., Инулинсодержащий концентрат из клубней топинамбура для функционального назначения. Качество продукции, технологий и образования, Материалы XVI международной научно-практической конференции, Магнитогорский государственный технический университет им. Г.И. Носова. 2021.- с.106-109 ISBN 978-5-9967-2296-9

[М-6] Рашидов Н.Ҷ., Рахмонова Ҷ.А. Топинамбур - ашёи поливитаминӣ барои ғанӣ гардонии маҳсулотҳои функционалӣ. ДПДТТХ, конференсияи илмӣ – амалии омӯзгорон, докторантон, PhD, магистрантон ва донишҷӯён бахшида ба эълон гардидани солҳои 2020-2040 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф”, “Солҳои рушди саноат” ва “Рӯзи илми тоҷик”, 04.2022. – с. 62-67

[М-7] Рашидов Н.Ҷ., Гафаров А.А., Рахмонова Ҷ.А. Баҳодиҳии хусусиятҳои физико-химиявӣ ҳокаи топинамбур, ҳамчун маҳсулоти функционалӣ. ДПДТТХ, конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ “Муаммоҳои саноатикунони комплекси агросаноатӣ дар шароити муосир” бахшида ба 30 солагии Иҷлосияи XVI Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва “Солҳои рушди саноат” 12.2022. – с. 127-132

[М-9] Гафаров А.А., Рахмонова Ҷ.А. Технологияи истеҳсоли маҳсулоти нимтайёр дар асоси топинамбур. ДТТ, конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Рушди устувори саноати миллӣ дар асоси амалигардонии “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф”, 25.04 2023.- с.36-39.

[М-10] Рахмонова Ҷ.А., Ахмедова М.Н., Ахмедов Н. ДПДТТХ, конференсияи илмӣ – амалии омӯзгорон, докторантон, PhD, магистрантон ва донишҷӯён бахшида ба эълон гардидани солҳои 2020-2040 “Бистсолаи

омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф”, “Солҳои рушди саноат” ва “Рӯзи илми тоҷик”, 28.04.2023.- с.69-77

В) Патентҳо:

[М-11] Нахустпатент № ТҶ 1245 ба “Тарзи истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ бо иловаи орд топинамбур ва дӯлона”.18.03.22. Раҳмонова Ҷ.А., Камилова Д.А.

Ба диссертатсия 3 тақриз ва ба автореферат 6 тақриз дода шудааст.
Хулосаи муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар шаҳодат медиҳад, ки натиҷаҳои бадастомада дар ин соҳаи илм дуруст ва саривақтӣ буда, маводи интишоршуда мувофиқ ба раванди тадқиқот аст, кори диссертатсионии иҷрошуда дорои аҳамияти амалӣ мебошад.

Тақризи муқарризи расмӣ **Партоев Қурбоналӣ**- доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор, мудири озмоишгоҳи «Генетика ва селекцияи растаниҳо»-и Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои АМИТ, мусбӣ буда, эродҳои зерин дорад:

1. Дар боби якуми рисолаи илмӣ доир ба майдони кишти топинамбур, миқдори коркарди он дар арсаи ҷаҳонӣ ва Тоҷикистон маълумот пешниҳод нашудааст, ки ин маълумотҳои ахборотӣ шояд мубрамиятии кори илмиро боз ҳам афзун мегардониданд?
2. Чанде аз адабиётҳои оварда шуда дар ин боб ба солҳои пешин, яъне то соли 2000-ро таалуқ доранд, ки онҳо шояд ҳоло кӯҳна гардида бошанд?
3. Дар рисола доир ба онҳо, ки лӯндаҳои навҳои топинамбури Интерес ва Сарват аз кадом муассисаи илмӣ ё ки аз кадом макон дар оғози кори илмӣ дарстрас шудаанд маълумот пешниҳод нашудааст?
4. Инчунин, дар рисола оиди агротехнологияи парвариши ҳосили лӯндаҳои навҳои топинамбур ва дар кадом солҳо онҳо ба даст оварда шудаанд низ маълумот пешкаш нагаштааст.
5. Дар рисола доир ба фоиданокии растани топинамбур дар пешгирии касалии қанди одамон на дар тавсири адабиётҳо ва на дар кори илмии унвонҷӯй маълумоте нишон дода нашудааст.
6. Дар хулосаҳои рисола самаранокии зироати топинамбур дар таъмини амнияти озӯқавории кишварамон, ҳамчун растани ҳосилнокиаш хело баланд ишорае нагардидааст? Яъне тавассути истифодаи орд гандум ва топинамбур шояд истеҳсоли орд дар кишвар хело беҳтар гардад.
7. Дар рисола чизи аз ҳама муҳим, яъне дар оянда барои нони хуштаъму ғизоноки табобатӣ дар амалия бояд чанд фоиз орд гандум ва топинамбур истифода шавад, тавсия нагаштааст.

Тақризи оппоненти расмӣ **Усмонова Сурайё** - номзади илмҳои химия, дотсент, ходими пешбари озмоишгоҳи кимиёи пайвастагиҳои

фаромолекулавии Институти химияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон мусбӣ буда, эродҳои зеринро дар бар мегирад:

1. Дар боби 1 “Тафсири адабиёт” маълумот оиди олимони ватанӣ, ки бо корҳои илмӣ оиди коркард ва парвариши топинамбур иҷро намудаанд, маълумот хеле кам оварда шудааст.

2. Дар зербобҳои 1.3. Хусусиятҳои ғоидаоварии топинамбур на ҳамаи хосиятҳои он муфассал шарҳ дода шудааст, инчунин дар зербоби 1.4. Технологияҳои мавҷудбудаи истеҳсоли маҳсулоти ғизоии функционалӣ дар асоси топинамбур на ҳамаи номгуӣ маҳсулотҳои ғизоӣ оварда шудааст.

3. Оиди моддаи асосии таркиби топинамбур, инулин формула ва намудҳои он маълумот напураа аст.

4. Дар боби 2 “Усулҳои тадқиқот” таҳлили миқдори моддаҳои пектинӣ напураа ё аз рӯи ҳуҷҷати меъерӣ бо таври тарҷума намудан шарҳ дода шудааст.

5. Дар диссертатсия танҳо ду навъи топинамбур таҳлил шудааст, ҳол он, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 20 навъи топинамбур мавҷуд аст.

6. Дар боби 3 “Натиҷаҳои тадқиқот” такрорёбии усулҳои таҳлил ба назар мерасад.

7. Ғаллатҳои имлоӣ дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия ҷой доранд (сах: 11, 43, 76, 127).

Тақризи муассисаи пешбар (муассисаи тақриздиханда) мусбӣ мебошад. тақризи эродҳои зерин дорад:

1. Дар таҳқиқот муаллиф оиди танҳо ду навъи топинамбури парвариши ватанӣ кори илмӣ иҷро намудааст, ҳол он, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 20 навъи топинамбур парвариш мешавад.

2. Хуб мешуд, ки дар кори илмӣ оиди ҳаҷми солони парвариши растании топинамбур маълумот оварда мешуд.

3. Унвонҷӯ дар вақти иҷроиши кори диссертатсионӣ аз корҳои олимони ватанӣ ниҳоят кам истифода бурдааст.

4. Истифодаи топинамбурро дар намуди тару тоза ба таркиби маҳсулоти коркардшуда дида нашудааст.

5. Дар диссертатсия баъзе хатогиҳои имлоӣ ба назар мерасад.

Ба автореферт 6 тақризи мусбӣ ворид гардид:

Тақризи профессори кафедраи “Агрохимия ва химияи экологӣ”-и Донишгоҳи аграрии Краков, Ҷумҳурии Полша, д.и.к., Мартин Нимитс. Тақризи мусбӣ буда, эроди зерин дорад:

1. Дар саҳифаи 31 муаллиф диаграмма оиди ҳаҷми истеҳсоли маҳсулотҳои қаннодии ордӣ дар вилояти Суғд овардааст, дар он солҳо ба забони руси тарҷума нашудааст.

2. Дар автореферат ҳисоби арзиши ғизоии маҳсулоти коркардшуда оварда нашудааст.

3. Дар автореферат таркиби химиявии пурраи ашёи асосӣ, яъне топинамбур оварда нашудааст.

Такризи декани факултети агробизнеси Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур, н.и.кишоварзӣ., дотсент З.С.Неъматуллоев. Такриз мусбӣ буда, эродҳои зерин дорад:

1. Дар автореферат оид ба агротехникаи парвариши решамаваҳои навӣ топинамбур ва дар кадом солҳо онҳо ба даст оварда шудаанд, маълумот пешниҳод карда нашудааст.

2. Дар автореферат доир ба он, ки решамаваҳои навҳои топинамбури Интерес ва Сарват аз кадом муассисаи илмӣ ё ки аз кадом макон дар оғози кори илмӣ дастрас шудаанд, маълумот пешниҳод нашудааст.

Такризи профессори кафедраи “Технологияи маҳсулоти хӯрока ва биотехнология”-и Муассисаи давлатии федералии таълимӣ “Донишгоҳи давлатии химико-технологии ш.Иваново” Никифорова Т.Е., Федератсияи Русия. Такриз мусбӣ буда, эродҳои зерин дорад:

1. Муаллиф мақсаднокии истифодаи хокаи топинамбурро дар коркарди дастурамали кулчақанд ҳамчун ашёи ғайрианъанавӣ асоснок намудааст, лекин истифодаи топинамбури тару тозаро барои коркарди маҳсулоти функционалӣ дида набаромадааст.

2. Дар автореферат оиди арзиши ғизогии маҳсулоти қаннодии ордӣ нав ва инчунин оиди ҳисоби арзиши неругӣ он маълумот наовардааст.

3. Дар автореферат баъзе хатогиҳои имлоӣ вучуд дорад. (расми 1, с.31, с.32 и ғ.)

Такризи доценти кафедраи “Технологияи нигоҳдорӣ ва коркарди маҳсулоти кишоварзӣ”-и Донишгоҳи давлатии аграрии Тошканд, Ҷумҳурии Ўзбекистон, д.и.т. Фатхуллаев А. Такриз мусбӣ мебошад. Эрод надорад.

Такризи мудири кафедраи “Маркетинг-агробизнес”-и Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, номзади илмҳои кишоварзӣ, дотсент Хучаназарова М.И. Такриз мусбӣ буда, эродҳои зерин дорад:

1. Дар автореферат баъзе хатогиҳои имлоӣ дида мешавад.

2. Дар автореферат доир ба он, ки решамаваҳои навҳои топинамбури Интерес ва Сарват аз кадом муассисаи илмӣ ё ки аз кадом макон дастрас шудаанд, маълумот надорад.

Такризи мудири кафедраи “Химия ва технологияҳои химиявӣ”-и Донишгоҳи техникаи Караганда ба номи Абилкас Сагинови Ҷумҳурии Қазоқистон, н.и.х., Такибаева А.Т. Такриз мусбӣ аст. Эродҳои зерин дорад:

1. Дар автореферат асосан нишондодҳои миқдории ашёи хом, маҳсулоти нимтайёр ва тайёр оварда шуда, оиди таҳлилҳои сифатӣ аз ҷумла органолептикии объекти тадқиқот (топинамбури тару тоза) таҳлилҳо вучуд надорад.

2. Дар матн ва дар ҷадвалҳои хатогиҳои имлоӣ ба назар мерасад. (ҷадвали 11, ҷадвали 13).

3. Дар чадвали 2 сах. 38 оиди миқдори мавҷудияти сулфур маълумот оварда шудааст, лекин бо ҷи сабаб муайян намудани ин модда маълум нест.

Шӯрои диссертсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

Муайян карда шуд:

- таркиби химиявии топинамбури истеҳсоли ватанӣ. Муқаррар шуд, ки ашёи мазкур 10-12% миқдори моддаҳои пектинӣ ва зиёда аз 12% сафеда доранд;

- хусусиятҳои органолептикӣ ва физико-химиявии концентрати топинамбур пурра омӯхта шуд;

- муайян карда шуд, ки миқдори инулин, ки ҳамчун моддаи пешгирикунандаи бемории диабети қанд ба ҳисоб меравад, дар таркиби концентрати топинамбури коркардшуда зиёда аз 60%-ро ташкил дода, миқдори намии боқимонда дар он ба $w=11,54\%$ баробар аст;

- нишондиҳандаҳои органолептикӣ ва физико-химиявӣ кулчақанд бо иловаи хокаи топинамбур;

- миқдори моддаҳои нитрогендор, сафеда, нитроген, карбон моддаҳои минералии таркиби кулчақанд бо иловаи хокаи топинамбур;

- арзиши пурра ва нархи 1 кг кулчақанд бо илова намудани хокаи топинамбур 31,77 сомони ро ташкил дода, даромаднокии он ба 18% баробар гардид. Бояд қайд кард, ки ашёҳои хоми асосии дар истеҳсолот истифодашаванда ватанӣ буда, ҳамаи онҳо барои истеҳсолкунандагон дастрасанд.

Коркард шуд:

- дар натиҷаи таҳқиқотҳои иҷрошуда технологияи истеҳсоли концентрати топинамбур ба намуди хока бо назардошти параметрҳои технологӣ (таҳти ҳарорати $t=55-65^{\circ}\text{C}$, бо давомнокии $\Pi=4,5-5,5$ ст)

- технологияи истеҳсоли кулчақанд бо иловаи концентрати топинамбур ба роҳ монда шуд. Дар натиҷаи коркард ва истеҳсол намудани кулчақанд бо вояҳои 5, 10 ва 15 фоизи илова намудани хокаи топинамбур, дастурамали намунаҳои коркардшуда ва хати технологияи истеҳсоли тартиб дода шуд.

Пешниҳод карда шуд:

Тавсияҳои зерин пешниҳод мешаванд:

1. Истифодаи топинамбури навъи Сарват ҳамчун манбаи моддаҳои физӣ аз ҳисоби дар таркиби худ зиёд доштани миқдори инулин, ки зиёда аз 60%-ро дар концентрат ташкил медиҳад ба роҳ монда шавад.

2. Истеҳсоли концентрати топинамбур аз рӯи амалиётҳои технологияи шустушӯӣ, резакунӣ бо андозаи 1мм ғафсӣ ба намуди баргча, хушккунии ашёи резашуда таҳти ҳарорати $t=55-65^{\circ}\text{C}$ дар давоми $\Pi=4,5-5,5$ соат ва майдакунии барчаҳои хушкшуда.

3. Барои мукамалгардонии таркиби маҳсулоти қаннодии ордӣ, концентрати топинамбур ба дастурамали маҳсулот 10% аз массаи орд истифода бурда шавад.

4. Номгӯи маҳсулотҳои истеҳсоли ватанӣ аз ҳисоби истифодаи растании арзиши ғизогии баланд дошта, яъне топинамбур афзун карда шавад.

Исбот карда шуд, ки дар таркиби кулчақанди коркардшуда, ки ба сифати ғаниқунанда 10% аз массаи орд концентрати топинамбур илова намудан, миқдори сафедаи он ба ҳисоби миёна 18,66% ташкил дод.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки:

- бо роҳи ташҳиси спектриалӣ мавҷудияти инулин дар растании сабзавотии решамаваи оилаи офтобпарастҳо муайян карда шуда, ба таври муфассал таркиби химиявии концентрати топинамбур омӯхта шуд;

- таҳлил ва илман асоснок карда шуд, ки растании топинамбурро дар истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ истифода бурдан мумкин аст;

- илман асоснок карда, бо тариқи таҷрибавӣ, имконияти истифодабарии объектҳои растанигии интиҳобшуда, ба сифати манбаи инулин дар истеҳсоли маҳсулоти қаннодӣ тасдиқ карда шуд.

Аҳамияти амалии натиҷаҳои бадастовардаи доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ аз он иборат аст, ки тарзи муфиди истеҳсоли концентрат аз топинамбур коркард шуда, мақсаднок будани истифодаи он дар технологияи маҳсулоти қаннодии ордӣ функционалӣ исбот гардид. Дастурамал ва технологияи истеҳсоли кулчақанд бо истифодаи концентрати топинамбур коркард шуда бо нахустпатент тасдиқ карда шуд.

Аҳамияти амалии натиҷаҳои бадастовардаи доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ аз он иборат аст, ки: технологияи коркардшудаи маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо истифода аз ашёи ғайрианъанавӣ дар оянда метавонанд асоси саноати маҳсулотҳои қаннодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон истифодашаванда бошанд. Усулҳои нави таҳлили сифатӣ ва миқдорӣ компонентҳои таркиби ашё ва маҳсулоти коркардшуда дар оянда метавонанд муҳаққиқон ва мутахассисони соҳавӣ дар омӯзиш ва таҳқиқҳои худ истифода намоянд. Технологияи коркардшудаи маҳсулоти нимтайёри функционалӣ яъне концентрати топинамбури ватанӣ метавонад дар оянда барои зиёд намудани номгӯи маҳсулотҳои хӯрокаи истифодашаванда бошад.

Дар диссертатсия баён шудаанд:

- тавсиф ва таснифи ашёҳои хоми барои истеҳсоли маҳсулоти коркард истифодашаванда, хусусиятҳои фоидаоварии топинамбур, технологияҳои мавҷудбудаи истеҳсоли маҳсулоти ғизоии функционали дар асоси топинамбур, омӯзиши бозори маҳсулотҳои хӯрокаи дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар мисоли Вилояти Суғд) ва талабот ба онҳо;

- хосиятҳои ашёҳои хоми дар кор истифодашаванда, усулҳои ташҳиси органолептикии хосиятҳои ашёи хом, маҳсулоти нимтайёр ва тайёр, усулҳои ташҳиси физико-химиявии хосиятҳои ашёи хом, маҳсулоти нимтайёр ва маҳсулоти тайёр;

- баҳодиҳии сифати топинамбур, концентрати он ва технологияи истеҳсоли маҳсулотҳои нимтайёр дар асоси он, баҳодиҳии сифати

маҳсулоти нимтайёр, истифодабарии раванди хушккунии конвексионӣ дар истеҳсоли концентрати топинамбур, технологияи истеҳсоли кулчақанд бо иловаи концентрати топинамбур бо вояҳои гунонун ва баҳодихии сифати маҳсулоти тайёр;

- самаранокии дастурамали маҳсулоти коркардшуда, арзиши асли ва нархи воҳиди маҳсулнокии маҳсулоти тайёр.

Омӯхта шудааст:

- таркиби химиявии ашёҳои хом, маҳсулоти нимтайёр ва тайёр;
- миқдори инулин дар таркиби хокаи топинамбур ва маҳсулоти қаннодии ордии коркардшуда;
- қанднокии топинамбур вобаста аз мавсими ҳосилғундорӣ дар ду навъ: “Интерес” ва “Сарват”;
- хусусияти вегетатсионии топинамбурҳо;
- таъсири вояҳои иловашудаи концентрати топинамбур ба таркиби химиявии кулчақанди коркардшуда;
- самаранокии маҳсулоти коркардшуда.

Дар асоси натиҷаҳои бадастомада **пешниҳод гардиданд:**

- технологияи истеҳсоли концентрати топинамбур дар намуди хокаи бо усули хушккунии конвексионӣ;
- дастурамал барои истеҳсол бо истифодаи ашёи ғайрианъанавӣ дар мисоли концентрати решамаваи топинамбур ва коркарди маҳсулоти қаннодии ордӣ бо вояҳои гуногун;
- тарҳи технологияи истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ бо иловаи концентрати топинамбур, ки таъиноти функционалӣ дорад, бо назардошти параметрҳои технологӣ.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон дод, ки эътимоднокии маълумотҳои гирифташуда бо мувофиқии натиҷаҳои таҷрибавӣ бо назариявӣ ва инчунин нишондиҳандаҳои дар вақти тафтиши истеҳсолии натиҷаҳои асосии тадқиқоти ба дастовардашуда тасдиқ мегардад. Натиҷаҳои асосӣ дар нашриётҳои ватанӣ ва хориҷӣ оварда шудаанд ва дар конферонсҳо ва семинарҳои илмию амалии ҷумҳуриявӣ ва берун аз он муҳокима гардида, баҳои мусбат гирифтанд.

-назарияи матраҳгардида дар самти илмҳои техникӣ нишон медиҳад, ки тадқиқоти мазкур дорои аҳамияти назариявӣ ва амалӣ буда, ғояи илмии олим мебошад. Натиҷаҳои бадастомада гувоҳи медиҳанд, ки тадқиқоти гузаронидашуда мувофиқи мақсад буда, вазифаҳои гузошташударо пурра фаро мегиранд ва дар шароити имрӯза зарур мебошад;

-ақидаи муаллиф бо иттилооти омории **гоя асоснок шудааст**, ки кори мукамал ва ба итмом расонидашудаи илмӣ мебошад;

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дараҷаи илмӣ аз ҷустуҷӯ ва таҳлили сарчашмаҳои адабӣ оид ба мавзӯи кори диссертатсионӣ, иҷрои кори илмӣ ва ҷамъбасти натиҷаҳои он, такмилдиҳии методикаи арзёбии самаранокии баҳодихии ашёи хом, маҳсулоти нимтайёр ва маҳсулоти коркардшуда, таҳияи тавсияҳои амалӣ барои фаъолияти бомароми

истехсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ бо иловаи ашёи ғайрианъанавӣ, таҳлили натиҷаҳои бадастовардашуда, чамъбасти мазмуни асосӣ ва хулосаҳои рисола иборат мебошад.

Диссертатсия масъалаҳои асосии мавзӯи зикршударо дар бар мегирад ва ба соҳаи илм мувофиқат мекунад, ки бо мазмуни худи рисолаи номзадӣ, тартиб ва пайдарпаии пешниҳоди мавод, кушодани монеаҳо, ба хулосаҳои зарурӣ дақиқ карда шудааст ва натиҷаҳои ба даст овардашуда ҳолати воқеии равандро тасдиқ менамояд.

Шӯрои диссертатсионӣ ба чунин хулоса омад, ки мутобиқи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ» бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №267 аз 30.06.2021 тасдиқ шудааст, диссертатсияи Раҳмонова Ҷамилахон Абдуҳамидовна кори анҷомёфтаи илмӣ, таҳассусӣ, ба шумор рафта, ба бандҳои шиносномаи ихтисос мувофиқ мебошад, ки ҳалли масъалаи муҳим ва фарогири аҳамияти баланди илмиро дорост. Натиҷаҳои, ки муаллиф ба даст овардааст, эътимодноқанд, хулосаҳо ва тавсияҳо асоснок мебошанд.

Дар ҷаласаи Шӯрои диссертатсионӣ аз 21.11.2023 қарор қабул карда шуд, ки Раҳмонова Ҷамилахон Абдуҳамидовна сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ мебошад.

Дар овоздиҳии пинҳонии Шӯрои диссертатсионӣ аз шумораи умумии 12 нафар аъзоёни шӯро, аз инҳо 5 нафар докторони илм ва 2 нафар номзадҳои илм аз рӯи ихтисос дар ҷаласа иштирок намуданд, ки аз он тарафдор 12 нафар, зид нест, бюллетенҳои безътибор нест.

Дар асоси ҳимояи диссертатсия ва натиҷаҳои овоздиҳии пинҳонӣ (протоколи №1 ҷаласаи комиссия ҳисобӣ) Шӯрои диссертатсионӣ бD.КOA-050.

ҚАРОР МЕКУНАД:

Ба КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад, ки Раҳмонова Ҷамилахон Абдуҳамидовна сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ доништа шавад.

Раисикунандаи
Шӯрои диссертатсионӣ,
д.и.т., профессор

Котиби илмӣ
шӯрои диссертатсионӣ,
н.и.х., дотсент

Иброгимов Х.И.

Икромӣ М.Б.